

MATERIAŁY – RECENZJE – SPRAWOZDANIA

ROCZNIKI EKONOMII I ZARZĄDZANIA
Tom 9 (45), numer 1 – 2017

Rachunkowość finansowa. Ujęcie sprawozdawcze i ewidencyjne. Podręcznik, red. Ewa Walińska, wyd. 2, Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA 2014, ss. 504.

Rachunkowość finansowa. Ujęcie sprawozdawcze i ewidencyjne. Zbiór zadań, red. Ewa Walińska, Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA 2014, ss. 344.

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/reiz.2017.9\(45\).1-8](http://dx.doi.org/10.18290/reiz.2017.9(45).1-8)

Książka *Rachunkowość finansowa. Ujęcie sprawozdawcze i ewidencyjne. Podręcznik* stanowi monografię wieloautorską. Jej redaktorem naukowych jest Ewa Walińska – profesor Katedry Rachunkowości Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Katedry Rachunkowości i Zakładu Rachunkowości Finansowej, która reprezentuje łódzkie środowisko akademickie, ma znaczny potencjał naukowo-badawczy. Jest autorką wielu książek z dziedziny rachunkowości. Głównymi obszarami jej zainteresowań są zagadnienia związane z pomiarem, wyceną i prezentacją kluczowych kategorii rachunkowości, relacje zachodzące między prawem bilansowym i podatkowym oraz ich konsekwencje dla podejmowania określonych decyzji. Znalazły one swój odźwięk również w omawianej publikacji.

Recenzowana książka stanowi wydanie drugie zaktualizowane i rozszerzone. Zasadnicza treść publikacji podzielona jest na trzy części. Pierwsza z nich nosi tytuł *Podstawy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej*. Zostały w niej omówione najważniejsze zagadnienia związane z ujęciem sprawozdawczym i ewidencyjnym systemu rachunkowości. Moduł ten składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy wyjaśnia istotę systemu rachunkowości poprzez wskazanie jej podstawowych celów, zadań i funkcji. Kolejno przedstawione zostały poszczególne grupy podmiotów zainteresowanych działalnością jednostki gospodarczej oraz ich potrzeby informacyjne. W tym miejscu omówiono również nadrzędne zasady rachunkowości, wynikające z polskiego prawa bilansowego. Każda koncepcja opatrzona została stosownym komentarzem tak, aby w sposób

prawidłowy móc zastosować ją w praktyce. W końcowej części rozdziału przybliżono problematykę podatków w rachunkowości. W tej materii szczególną uwagę poświęcono omówieniu rozbieżności między prawem bilansowym i prawem podatkowym.

W rozdziale drugim omówiono podstawowe kategorie finansowe oraz ogólne zasady ich pomiaru. Najpierw zdefiniowano istotę oraz znaczenie dla praktyki gospodarczej aktywów, zobowiązań, kosztów oraz przychodów. Pierwsze dwie kategorie ujmowane są jako narzędzia pomiaru sytuacji finansowej, dwie kolejne stanowią miernik oceny dokonań jednostki. Równolegle zostaje rozważony możliwy wpływ wybranych zdarzeń gospodarczych na bilans. Rozdział finalizuje przedstawienie ogólnych zasad stosowanych przy wycenie aktywów i pasywów oraz przy pomiarze kosztów i przychodów.

Rozdział trzeci wyjaśnia istotę sprawozdania finansowego. Najpierw sprecyzowano cel jego sporządzania. Kolejno omówiono jego poszczególne części składowe oraz ich pojemność informacyjną. W końcowej części rozdziału przedstawiono podstawowy model sprawozdawczości finansowej, określony przez Ustawę o rachunkowości.

W rozdziale czwartym przedstawiono podstawy ewidencji księgowej. Punktem wyjścia jest tutaj dokonanie rozróżnienia między zdarzeniem a operacją gospodarczą. Sukcesywnie następuje ich klasyfikacja i omówienie podstaw funkcjonowania kont księgowych. W końcowej części rozdziału przybliżono problematykę zakładowego planu kont poprzez wskazanie jego celów, zadań oraz opisu tworzących go zespołów.

Ostatni rozdział pierwszej części podręcznika poświęcono podatkom w rachunkowości. Omówiono tu zagadnienia związane z podatkiem od towarów i usług (VAT), podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz podatkiem od osób prawnych (CIT). Punktem wyjścia jest tutaj sprecyzowanie istoty i opis konstrukcji poszczególnych podatków. Oprócz podstaw teoretycznych uwzględniono również ich ewidencję księgową. Jednakże w tej kwestii ograniczono się jedynie do podatku od towarów i usług oraz do podatku dochodowego od osób fizycznych. Podyktowane jest to faktem, iż w tych obszarach możliwe jest wskazanie niezmiennych rozwiązań księgowych.

Część pierwsza stanowi podstawę merytoryczną następnej części podręcznika, która nosi tytuł *Szczegółowe zasady pomiaru, prezentacji i ewidencji typowych kategorii systemu rachunkowości*. Składa się ona z dziesięciu rozdziałów, w których omówiono określone kategorie bilansowe (grupy aktywów, zobowiązań, kapitał własny) oraz kategorie rachunku zysków i strat (grupy przychodów i kosztów). Pojedyncze problemy przedstawiono w określonej

sekwencji: zdefiniowanie pojęcia – podział i zasady pomiaru – zasady prezentacji w sprawozdaniu finansowym – ujęcie ewidencyjne. Takie podejście umożliwia bezpośrednie przypisanie skutków finansowych zaistniałych zdarzeń gospodarczych do poszczególnych pozycji elementów sprawozdania.

W ostatnim, piętnastym rozdziale zamieszczono przykładowe zadania z rozwiązaniami. Dzięki temu zagadnienia omawiane głównie od strony teoretycznej stają się dla czytelnika bardziej zrozumiałe. Rozwiązania zadań przedstawiono w układzie sprawozdawczym i ewidencyjnym, przy czym jako pierwsze zilustrowano ujęcia sprawozdawcze.

Ostatnią część podręcznika stanowią dwa aneksy. Pierwszy zawiera przykładowy plan kont wraz z wykazem kont syntetycznych. Przyjęte w nim numery i nazwy kont wykorzystano przy omawianiu poszczególnych zagadnień. Jednakże odstępiono od nich w rozdziale piętnastym. Wybrane konta noszą tutaj inne nazwy niż te zaproponowane w aneksie 1, przez co lepiej wyjaśniają istotę księgowania. Drugi aneks podejmuje zagadnienie organizacji księgowości na gruncie polskiego prawa bilansowego.

Uzupełnieniem powyższej publikacji jest książka pt. *Rachunkowość finansowa. Ujęcie sprawozdawcze i ewidencyjne. Zbiór zadań*. Pozycja ta stanowi kontynuację dla teoretycznych rozważań podejmowanych przez Autorów we wcześniej omawianym opracowaniu. Zaproponowany tutaj układ treści jest analogiczny do tego, który został przyjęty w *Podręczniku*. Możliwe jest więc wyodrębnienie trzech zasadniczych części. Pierwsza z nich omawia problemy z zakresu podstaw rachunkowości i sprawozdawczości finansowej. Składa się ona z pięciu rozdziałów, w których podejmowane są takie zagadnienia, jak: istota rachunkowości, elementarne kategorie finansowe wraz z ogólnymi zasadami ich pomiaru, zasady sporządzania sprawozdania finansowego, podstawy ewidencji księgowej oraz podatków w rachunkowości. Część druga zawiera dziewięć rozdziałów, w których przedstawiono treści związane z pomiarem, prezentacją i ewidencją podstawowych kategorii finansowych bilansu oraz rachunku zysków i strat w ujęciu szczegółowym.

Zagadnienia omawiane w poszczególnych rozdziałach przedstawiono w określonej sekwencji. Możliwe jest wyróżnienie trzech podstawowych elementów. Pierwszy zawiera pytania otwarte, drugi pytania testowe jednokrotnego wyboru. Stanowią one swego rodzaju punkt kontrolny. Umożliwia on czytelnikowi zweryfikowanie zakresu posiadanej wiedzy teoretycznej związanej z danym zagadnieniem. Poszczególne rozdziały zasadniczych części opracowania kończą zadania i problemy. Wyjątek stanowi tutaj rozdział pierwszy,

w którym ich nie zaproponowano. Swym zakresem obejmują one następujące elementy: wskazówki do zadań, przykładowe zadania i problemy przedstawione wraz z rozwiązaniami oraz zadania przeznaczone do samodzielnego rozwiązania. Wskazówki omawiają z jednej strony założenia, a z drugiej ograniczenia związane z rozważanym zagadnieniem. W przykładowych zadaniach rozwiązania przedstawiono w ujęciu sprawozdawczym i ewidencyjnym. Przy czym odstąpiono tutaj od tradycyjnej kolejności, przedstawiając księgowania na kontach dopiero po ujęciu sprawozdawczym. Z kolei zadania przeznaczone do rozwiązania umożliwiają czytelnikowi sprawdzenie wiedzy w drodze samodzielnej analizy poszczególnych problemów.

Ostatnią część publikacji stanowią trzy aneksy. Pierwszy z nich zawiera przykładowy plan kont wraz z wykazem kont syntetycznych i analitycznych. W drugim znajdują się odpowiedzi na pytania testowe. Z kolei trzeci swym zakresem obejmuje usystematyzowany katalog kosztów niebędących kosztami uzyskania przychodów. Podstawą prawną jego sporządzenia stanowią przepisy Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Wszystkie zagadnienia omówione w *Zbiorze zadań* zostały przedstawione w sposób rzetelny, jasny i logiczny. Na uwagę zasługuje fakt, że podstawą prawną są tutaj przepisy ustawy o rachunkowości. Natomiast rozwiązania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej wykorzystano jedynie do kwestii nieuregulowanych polskim prawem bilansowym. Jednocześnie gdy ustawa o rachunkowości utrzymuje możliwość uszczegółowienia danego zagadnienia, w publikacji przedstawiono autorskie rozwiązania danej kwestii. Są one tym cenniejsze, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że poszczególni Autorzy od wielu lat łączą działalność akademicką z praktyką. Zrealizowali wiele projektów z zakresu rachunkowości, a uzyskane w ten sposób rozwiązania wdrażali w wybranych polskich przedsiębiorstwach różnych branż.

W publikacjach pokazano, że współcześnie standaryzacji podlegają głównie zasady sprawozdawczości finansowej, z kolei ewidencję księgową traktuje się jedynie jako technikę. Dlatego też odstąpiono w nich od tradycyjnej kolejności ujmowania zdarzeń gospodarczych przez rachunkowość w praktyce. Najpierw zaprezentowano ujęcie sprawozdawcze, a dopiero potem księgowanie na właściwych kontach. Przyjęte rozwiązanie pozwala w sposób całościowy ująć skutki zdarzeń gospodarczych mających miejsce w jednostce. Jednakże czytelnik nie mający biegłości w interpretowaniu tychże zdarzeń, może napotkać pewne problemy w bezpośrednim określeniu zmian konkretnych pozycji bilansu czy rachunku zysków i strat. W takiej sytuacji koniecznością staje się mimo wszystko sięgnięcie do rozwiązania ewidencyjnego. Po-

nadto, prezentując wzorce postępowania przy dokonywaniu operacji księgowych, Autorzy przywołują jedynie typowe zdarzenia gospodarcze, a więc takie, które odznaczają się znacznym uniwersalizmem i częstością występowania. Równolegle w stosunku do wybranych problemów zastosowano uproszczone rozwiązania. Przykładem może być tutaj ewidencja narzutów na wynagrodzenia.

Podręcznik i Zbiór zadań uchodzą za kompleksową serię. Jednakże w *Zbiorze zadań* możliwe jest wskazanie treści niedoprecyzowanych w *Podręczniku*. Przykładem może być tutaj ujęcie operacji wpływających na stan wartości niematerialnych i prawnych, a uszczegóławiając – kwestia kosztów zakończonych prac rozwojowych. Bowiem w *Podręczniku* nie przedstawiono zasad ewidencji tegoż zdarzenia, a w *Zbiorze zadań*, zaproponowano zadanie wymagające rozwiązania, w którym treść operacji obejmuje wspomnianą kwestię.

W końcowej części *Podręcznika* warto byłoby umieścić dodatkowo indeks rzeczowy. Ze względu na mnogość treści zawartych w opracowaniu usystematyzowany zbiór zagadnień pozwoliłby czytelnikowi na szybsze odnalezienie interesujących go kwestii.

Dokonując oceny sumarycznej, zarówno *Podręcznik*, jak i *Zbiór zadań* należy ocenić bardzo pozytywnie. Bez wątplenia obie pozycje mogą konkurować z innymi książkami dostępnymi na rynku. Określenie pierwszej z nich mianem podręcznika jest jak najbardziej zasadne. Oba opracowania prezentują wysokie walory naukowe, a ich struktura i treść odpowiadają standardom akademickiego wykładu. Wszystkie omówione w nich zagadnienia opatrzone są komentarzami i przykładami z praktyki gospodarczej. Obie publikacje są bogate w ilustracje i tabele, które w sposób przejrzysty opisują badane zagadnienia. Ewidencję poszczególnych zdarzeń gospodarczych przedstawiono w formie czytelnych schematów. Ze względu na posiadane walory poznawcze oraz dydaktyczne obie pozycje zasługują na szeroką popularyzację. Zawarte w nich treści napisane są przystępnym językiem, przez co będą zrozumiałe przez różne grupy odbiorców. Z pewnością wzbudzą zainteresowanie wśród wykładowców i studentów kierunków ekonomicznych, praktyków, a także wszystkich tych, którym tematyka szeroko rozumianej rachunkowości finansowej jest bliska.

Anna Mizak

Katedra Rachunkowości KUL

e-mail: anna.mizak@kul.lublin.pl